

NOTE ISTORICE ȘI TRADIȚIONALE PRIVIND BISERICILE DIN ȚINUTUL TUTOVEI

George-Felix Tașcă

La Liceul Gheorghe Roșca-Codreanu din Bârlad a funcționat ca profesor de religie un important număr de ani preotul I. Antonovici.

La începutul acestui secol, respectiv anii 1901-1902 acest erudit prelat, membru corespondent al Academiei Române, a folosit metoda de cercetare a lui Hașdeu și Densușianu în lingvistică, dar de data aceasta, în domeniul ecleziastic.

Fiind protoereu al județului Tutova, I. Antonovici a lansat către preoții dependenți de protoeria sa, două impunătoare chestionare, fiecare cu câte 25 întrebări, tipărite pe foi separate. Preoții din protoeria lui I. Antonovici trebuiau să răspundă în scris la aceste întrebări.

Unul din chestionare se referea la datele istorice ale bisericilor păstorite de preoții respectivi ca: vechimea bisericii, stilul de construcție, dotarea cu icoane și obiecte de cult, picturi murale sau fresce, inscripții vechi, clopotele sau zidurile bisericii, etc.

În cel de-al doilea chestionar erau întrebări în legătură cu formația spirituală a preotului respectiv, ca și a preoților precedenți, numărul membrilor din familia preotului, averea sa materială, activitatea sa pastorală.

Chestionarele protoereului I. Antonovici au fost onorate de către preoții solicitați cu ample și detaliate răspunsuri scrise. Toate aceste răspunsuri au fost cu grijă colectate de protoereul I. Antonovici, rânduite în ordine alfabetică a numelor preoților care au dat răspunsurile, apoi legate în trei volume manuscrise, la care I. Antonovici a făcut adnotările sale, deosebit de interesante.

Acest erudit prelat cunoștea uneori mai bine decât preoții respectivi unele date istorice ale bisericilor păstorite.

În anul 1975 făcând cercetări la Arhivele Statului de la Iași, am dat întâmplător peste aceste trei volume-manuscrise ale protoereului I. Antonovici și mi-am notat cotele sale: este vorba de manuscrisele nr. 127, 128 și 1564, catalogate cu titlul „Note istorice și tradiționale privitoare la bisericile din ținutul Tutova”. Pe mine m-au interesat răspunsurile date de către trei preoți și anume:

- preotul Pavel Chiricuță, parohul bisericii din Odaia Bursucani;
- preotul Constantin Vârgolici, parohul bisericii Sfântul Nicolae din Bălăbănești;
- preotul Tudorache Balaban, preotul bisericii Sfântii Voievozi Mihail și Gavril din Bălăbănești.

I. Antonovici rămânând văduv, a fost apoi înălțat la demnitatea de episcop la Galați, sub numele de iacov Antonovici Bârlădeanu și și-a sfârșit viața ca episcop la Huși. El este autorul a 4 volume de „Documente Bârlădene”, cele mai multe privind bisericile din Bârlad. Împreună cu fiul său, Nicolae Antonovic, profesor de geografie, studiind scrierile antice ale lui Starbon au făcut împreună descoperirea că în vremuri străvechi râul Bârlad nu se vărsa, ca astăzi, în Siret ci era afluent al Dunării. A rezultat

o importantă lucrare de geografie-istorică, pe care Nicolae Antonovici a prezentat-o la un Congres Internațional de Geografie. Care s-a ținut la Varșovia.

Revenind la manuscrisele lui I: Antonovici rămase și uitate în Arhivele Statului din Iași, am remarcat marea lor valoare documentar-istorică pentru un însemnat număr de parohii din ținutul Tutova și am propus, în numeroase rânduri, atât la Patriarhia Română (preotului Bogdaproste) cât și la Episcopia din Galați ca să permită publicarea datelor respective în Buletinele acestor două Înalte Instituții Ecclesiastice.

Am încercat, în felul acesta să vin în ajutorul tuturor parohiilor din fostul ținut Tutova, pentru ca să poată afișa, după obicei, un istoric cât mai complet la ușa fiecărei biserici. Prudența exagerată a vechiului regim față de orice cuvânt tipărit, a dus la refuzul propunerii mele; de data aceasta, profitând de libertatea exprimării în scris, încredințez acest adevărat secret Anuarului Muzeului de Istorie, din Vaslui „Acta Moldaviae Meridionalis”, din Vaslui.

HISTORICAL AND TRADITIONAL NOTES REGARDING THE CHURCHES FROM TUTOVA LANDS

SUMMARY

In this study the author speaks about the manuscript in three volumes written by the priest I. Antonovici regarding the historical dates of the churches and the priests' spiritual formation from his parish. I. Antonovici became bishop.